

Til: Rådgivende utvalg
Fra: NIM
Tid: 10.09.2025, kl. 10–12

Dato: 24.09.2025
Type: RU-møte 3/2025
Saksnr: 2025/2

Emne: Referat

Referat fra møte i NIMs rådgivende utvalg 10. september 2025

Deltakere fysisk: Sivilombudet, Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO), Amnesty International Norge v/ nytt medlem Bergdis Joelsdottir, Dommerforeningens menneskerettighetsutvalg, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), Jussbuss, Kirkens bymisjon, Legeforeningens menneskerettighetsutvalg, Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) v/ Mi Christiansen, Eirik Larsen og Vibeke Blaker Strand.

Deltakere digitalt: Vibeke Moe.

Fra NIM: direktør Kai Spurkland, assisterende direktør Gro Nystuen, administrasjonssjef Birgitte Bøgh-Olsen, avdelingsleder Kristin Høgdaahl, spesialrådgiver Petter Wille (sak 3) og praktikanter Julia Farstad og Sina Hosanna Solomon (referent).

Forfall: Barneombudet, Wenche Malmedal, Dana Manouchechri.

1. Velkommen og runde rundt bordet

NIMs nye direktør Kai Spurkland ønsket velkommen og introduserte seg selv. Spurkland understreket viktigheten av det rådgivende utvalget og samarbeidet med sivilsamfunnet. Utvalgets medlemmer presenterte seg selv og sin organisasjon, samt orienterte om aktuelle temaer de jobber med.

2. Ny strategi for NIM – hva slags drivkrefter står vi ovenfor?

Kai Spurkland presenterte NIMs omverdensanalyse og strategiprosess for de neste fire årene. Omverdensanalysen blir brukt for å kartlegge trender som påvirker NIMS arbeid fremover. Det ble introdusert syv drivkrefter i omverdensanalysen: (1) den regelstyrte verdensorden under press, (2) svekket felles virkelighetsforståelse, (3) økt sosial ulikhet og utenforskap, (4) akselererende klimaendringer og naturtap, (5) automatisert beslutningstaking, (6) Kommunenes kapasitet til å sikre rettigheter, (7) økte fullmakter for kriseforebygging og -håndtering.

Medlemmene i Rådgivende utvalg ble bedt om å gi innspill til NIMs omverdensanalyse. Mange av utvalgets medlemmer ga uttrykk for at det er viktige drivkrefter som er blitt omtalt. Blant menneskerettslige utfordringer som ble nevnt av utvalgets medlemmer var hets, vold og rasisme, ytringsfrihet, demonstrasjonsrett, migranters stilling, papirløses situasjon og digitalt utenforskap.

3. Sametingets rettslige rammevilkår på høring

RU-medlem Eirik Larsen presenterte høringsnotatet om Sametingets rettslige stilling og KDD-utvalgets modeller for Sametingets rettslige forankring. To alternativer vurderes: (1) etablere Sametinget som selvstendig rettssubjekt eller (2) sikre Sametingets uavhengighet innenfor staten med tydeligere rammer enn i dag.

Rådgivende utvalg fikk anledning til å diskutere hvilken modell som ivaretar urfolks rettigheter best, særlig retten til selvbestemmelse, og hvilken symbolsk og rettslig betydning en grunnlovfesting av Sametinget kan ha for anerkjennelsen av samiske rettigheter.

4. NIM som uavhengig rapportør på menneskehandel og vold mot kvinner og vold i nære relasjoner

Assisterende direktør Gro Nystuen presenterte NIMs nye rapportørordning for vold mot kvinner og vold i nære relasjoner og menneskehandel, i henhold til Europarådets Istanbulkonvensjon og Menneskehandelskonvensjon. Forslaget om å legge dette ansvaret til NIM kom fra regjeringen ved Justisdepartementet i mars 2025, med planlagt oppstart i januar 2026. Finanseringen kommer over statsbudsjettet for 2026.

Mandatet bygger på NIM-loven og NIMs overordnede mandat. Arbeidsoppgaver vil inkludere overvåking, juridiske vurderinger, rådgivning, rapportering og aktørkontakt.

Mange av utvalgets medlemmer var positive til at NIM hadde fått denne rapportørordningen og nevnte flere aktører NIM burde snakke med i etableringsfasen av rapportordningen. De støttet også å etablere samarbeid mellom NIMs rådgivende utvalg og rapportørordningens rådgivende utvalg.

I tillegg nevnte Kirkens Bymisjon at menneskehandel ofte knyttes til prostitusjon, mens grov utnyttning i arbeidslivet er mindre dekket i Norge. Legeforeningen informerte om at fastleger skal forholde seg til Istanbulkonvensjonen under helsekartleggingen som nyankomne asylsøkere har krav på etter tre måneder.

Fastleger som Legeforeningen har hatt kontakt med opplever dette som utfordrende.

Neste utvalgsmøte: 26. november 2025